

1 STROJNO UCENJE

1.1 PROBLEMSKI PROSTOR, OCENJEVANJE ZNANJA

1.2 EVALVIRANJE HIPOTEZ

Pomembni kriteriji:

- konsistentnost hipotez z primeri (ucnimi)
- splosnost (tocnost za nevidene primere)
- razumljivost hipotez

TP=true positive, TN=true negative, FP=false positive (napaka 1. tipa), FN=false negative (napaka 2. tipa)

Klasifiacijska tocnost = $\frac{TP+TN}{TP+TN+FP+FN} = \frac{TP+TN}{N}$

Obcutljivost/senzitivnost = $TPR = \frac{TP}{TP+FN}$

1.3 GRADNJA ODLOCITVENIH DREVES

Za koliko se entropija zmanjsa po delitvi z Atributom A:

Informacijski prispevek (najbolj informativni atribut maksimizira informacijski prispevek minimizira Ires:

$Gain(A) = H(A) - H_{res}(A)$
 $H_{res}(A) = - \sum_{a_i \in A} p(A = a_i) \sum_{c_j \in C} p(C = c_j | A = a_i) \log_2 p(C = c_j | A = a_i)$

Razmerje inofrmacijskega prispevka atributa A:

$IGR(A) = \frac{Gain(A)}{H(A)}$

1.3.1 TDIDT (TOP DOWN INDUCTION DECISION TREE) ALGORITEM

Pozresen algoritem, ki lokalno izbira najboljsi atribut.

- kratkoviden algoritem

1.3.2 BINARIZACIJA ATRIBUTOV

Aleternativa za resevanje problematike z vecvrednostnimi atributi:

Strategije (za primer B = {Y, G, R, B}):

- [{Y}, {R, G, B}] (one-vs-all)
- [{Y, R}, {G, B}]
- vpeljava bianrnih atributov za vsako barvo

Primer B = {Y, G, R}, konstruiramo 3 nove binarne atribute:

barva	Y	G	R
Y	1	0	0
G	0	1	0
R	0	0	1

Prdnost: manjše vejanje drevesa.

1.4 UCENJE IZ SUMNIH PODATKOV (REZANJE)

tcnost t...verjetnost pravilnosti klasifikacije

napaka e ... 1 - t

relativna frekvenca $p = \frac{n}{N}$

m-ocena $p = \frac{n+pa+m}{N+m}$

m... koliko zaupam apriorni verjetnosti

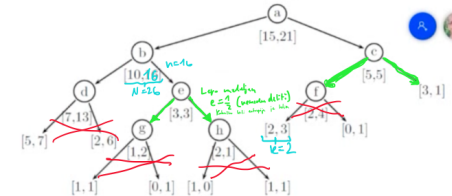
pa apriorna verjetnost (pove domenski ekspert) (v našem primeru relativna frekvenca)

Laplacova ocena verjetnosti $p = \frac{n+1}{N+k}$

k...stevilo vseh moznih razredov

1.4.1 MEP (MINIMAL ERROR PRUNNING)

e...staticna napaka,E...vzvratna napaka,e ≤ E → rezemo poddrevo

(Laplace)

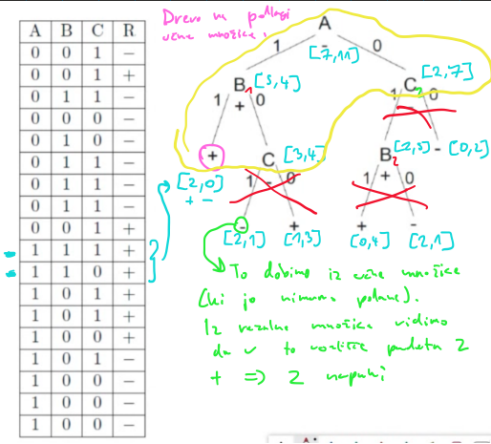
$e_L(d) = 1 - t = 1 - \frac{13+1}{20+2} = 0.363$

$E_L(d) = 12/20 \cdot e_L(d_1) + 8/20 \cdot e_L(d_4) = \frac{12}{20} \cdot (1 - \frac{7+1}{12+2}) + \frac{8}{20} \cdot (1 - \frac{13+1}{20+2})$

1.4.2 REP (REDUCED ERROR PRUNNING)

Ucna mnozica: 70% za gradnjo, 30% za rezanje (z rezanjem odstranimo pod drevesa, ki niso kritična in so redundantna tako zmsansamo velikost drevesa) G(v)=st. napacnih klasifikacij v poddrevesu - st. napacnih klasifikacij v korenu poddrevesa

G(v) ≥ 0 ⇒ rezemo poddrevo

$e(C) = 3, \quad e_T = 2 + 3 = 5, \quad G(C) = 5 - 3 = 2 \geq 0 \rightarrow$ rezemo

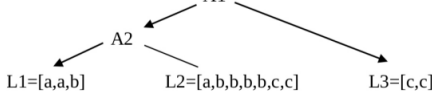
1.5 OCENJEVANJE USPEŠNOSTI MODELOV

tcnost t ... verjetnost pravilnosti klasifikacije

Laplacova ocena verjetnosti $p = \frac{n+1}{N+k}$

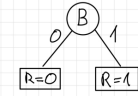
k...stevilo vseh moznih razredov

list.

$t_{L1} = \frac{2+1}{3+3} = 0.5, t_{L2} = \frac{4+1}{7+3} = 0.5, t_{L3} = \frac{2+1}{2+3} = 0.6$

tcnost drevesa: $t_D = 3/12 \cdot 0.5 + 7/12 \cdot 0.5 + 2/12 \cdot 0.6 = 0.5167$

$e = 1 - (P(B = 0)P(R = 0|B = 0) + P(B = 1)P(R = 1|B = 1))$

1.6 OBRAVNAVNA MANKAJOCIH ATRIBUTOV, NAVINI BAYESOV KLASIFIKATOR

1.6.1 NAIVNI BAYES

Ce poznamo razred, kam klasificiramo ce nepoznamo atributov:

Klasifikator: $\text{argmax}_{c \in C} P(c) \prod_{i=1}^n P(x_i | c)$

c...razred, x_i...atributi

Verjetnost:

$P(C = c | x_1, \dots, x_n) = \frac{P(C=c)P(X_1=x_1|C=c)P(X_2=x_2|C=c) \dots}{P(X_1=x_1)P(X_2=x_2) \dots}$

Primer pritisk, vreme, razred glavobol

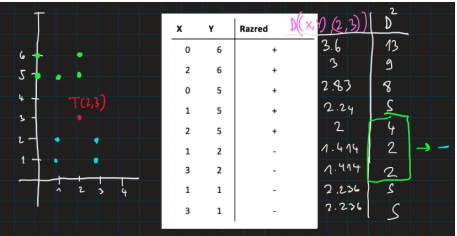
X\Y	ne	da
P(G)	$P(G = da) = \frac{5}{9}$	$P(G = ne) = \frac{4}{9}$
P(P=srednji)	$P(P = sre. G = ne) = \frac{1}{5}$	$P(P = sre. G = da) = \frac{2}{4}$
P(V=dezevno)	$P(V = dez G = ne) = \frac{1}{5}$	$P(V = dez G = da) = \frac{2}{4}$
$P(y) \prod_{i=1}^n P(x_i y)$	$\frac{5}{9} \cdot \frac{1}{5} \cdot \frac{1}{5}$	$\frac{4}{9} \cdot \frac{2}{4} \cdot \frac{2}{4}$

1.6.2 NOMOGRAMMI

Ciljni razred $C = c_T$

$XX_{i=x_j} = \ln \left(\frac{P(X_i=x_j|C=c_T)}{P(X_i=x_j|C=\bar{c}_T)} \right)$

1.7 K-NAJBILZIJSH SOSEDOV

1.8 NADZOROVANO UCENJE (SUPERVISED LEARNING)

Ucni primeri so podani/oznaceni kot vrednosti vhodov in izhodov.

(x̄₁, ȳ₁), (x̄₂, ȳ₂), ..., (x̄_N, ȳ_N)

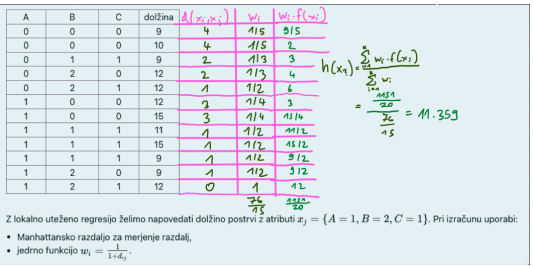
x̄₁... atributi, ȳ₁... ciljna spremenljivka

Locimo dve vrsti problemov:

1. Klasifikacijski problemi - y_j diskretna
2. Regresijski problemi - y_j zvezna

1.8.1 LOKALNO UTEZANA REGRESIJA

$$h(\vec{x}_2) = \frac{\sum_{i=1}^k w_i \cdot f(\vec{x}_i)}{\sum_{i=1}^k w_i}, \quad w_i(d) \dots \text{utez}$$

Z lokalno utezeno regresijo zelimo napovedati dolzino postvi z atributi $x_j = \{A = 1, B = 2, C = 1\}$. Pri izracunu uporabi:
• Manhattansko razdaljo za merjenje razdalj,
• jedrno funkcijo $w_i = \frac{1}{1+d_i}$

1.8.2 REGRESIJSKA DREVESA

Linearna regresija je poseben primer regresijskega drevesa.

V listih regresijskega drevesa vcasih napovemo kar povprečno vrednost.

1.9 NENADZOROVANO UCENJE (UNSUPERVISED LEARNING)

Ucni primeri niso oznaceni (nimajo ciljne spremenljivke), ucimo se vzorcev v podatkih, (npr. grucenje)

1.9.1 HIERARHICNO GRUCENJE

Poveze po podobnosti med primeri, primer zacne kot samostojna gruca, na koncu vsi primeri pripadajo eni gruci

Dendrogram: drevo, ki predstavlja grucenje.

Single-linkage: povezava med grucami je najkrajša razdalja med primeroma iz razlicnih gruc.

Complete-linkage: najdaljša razdalja med primeroma iz razlicnih gruc.

Average-linkage: povprečna razdalja med primeroma iz razlicnih gruc.

Tocke A(3,1),B(1,2),C(3,4),D(5,2),E(1,1), manhattan, complete linkage:

	A	B	C	D	E		A	BE	C	D
A	0	3	3	3	2		A	0	3	3
B		0	4	4	1	→	BE	0	5	5
C			0	4	5		C		0	4
D				0	5		D			0
E					0					

	ABE	C	D		ABE	CD		
→	ABE	0	5	5	→	ABE	0	5
	C		0	4		CD		0
	D			0				

1.9.2 K-MEANS

1. V prostor dodamo k centroidov, ki predstavljajo gruce.

2. Izracunamo ketri centroid je najblizji vsakemu primeru.

3. Izracunamo nove centre $gruc = \frac{1}{|G|} \sum_{i \in G} x_i$

4. Ponovimo korake 2 in 3 dokler se centri ne premaknejo.

V mnozici tock A(3,1),B(1,2),C(3,4),D(5,2),E(1,1), manhattanska razdalja, za

cetni vrednosti centroidov C1(4,4) in C2(5,4).

Tocka	d(X,C1)	d(X,C2)	Gruca
A	4	5	C1
B	5	6	C1
C	1	2	C1
D	3	2	C2
E	6	7	C1

V naslednji iteraciji sta koordinati centroidov:

$C1 = (\frac{3+1+3+1}{4}, \frac{1+2+4+1}{4}) = (2, 2)$ in $C2 = D = (5, 2)$ ...

1.10 SPODBUJEVALNO UCENJE - REINFORCEMENT LEARNING

Inteligentni agent se uci iz zaporedja nagrad in kazni

1.11 OCENJEVANJE UCENJA

k-fold, celo ucno mnozico razbij na k disjunktnih podmnozic za vsako od k podmnozic uporabi mnozico kot testno mnozico, preostalih k-1 mnozic kot ucno mnozico.

2 PREISKOVANJE

2.1 NEINFORMIRANI PREISKOVALNI ALGORITMI

2.1.1 ISKANJE V SIRINO

2.1.2 ISKANJE V GLOBINO

Izboljsave (Iskanje s sestopanjem, iterativno poglabljanje)

2.1.3 ITERATIVNO POGLABLJANJE

problem gobinsko omejenega iskanja -> nastavitve meje l Mejo l postopoma povecujemo za 1, dokler ne najdemo resitve.

- popolnost: Da
- optimalnost: Da
- casovna zahtevnost $O(b^d)$
- prostorska zahtevnost $O(bd)$

Boljše od iskanja v globino/sirino

2.1.4 DVOSMERNO ISKANJE

Pozenemo vzporedni iskanji od zacetka do cilja in od cilja do zacetka.

Implemenatcija dvosmernega iskanja:

- ciljno vozlišče mora biti znano
- originalni problemski prostor preslikamo v dvosmerni prosto stanj E1, E2 dosegljiv iz E in S1,S2,S3 dosegljiv iz S (S,E) -> (S1, E1), (S1,E2), (S2, E1), (S2, E2)... Vozlišče (Si, Ei) je v dvosmernem prostur ciljo vozlišče ce velja E=S (soda dolzina na isto mesto pridemo iz obeh strani) ali S->E (liha pot sosednja)

2.2 INFORMIRANI PREISKOVALNI ALGORITMI

Ideja: preiskovanje usmerjamo z dodatnim znanjem hevrstiko (ocenitvena funkcija za obetavnost vozlišča)

- optimisticka/dopustna: $\forall n : h(n) \leq h^*(n)$ (h^* je optimalna ocena)

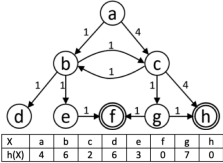
- optimalna: $h(n) = h^*(n)$

- pesimisticka: $h(n) \geq h^*(n)$

2.2.1 A*

A* is informed version of dijkstra (uses heuristics and pq), ce h(dopustna)=popolna in optimalna
Casovna zahtevnost odvisna od hevrstike: $E = (h^* - h)/h^*, O(b^{E \cdot d})$, b-stopnja vejanja, d-globina optimalne resitve

Prostorska zahtevnost problem (hrani vsa vozlišca v spominu)

$f(n) = g(n) + h(n)$, $g(n)$ cena do vozlišca, $h(n)$ heuristika

Razvijamo dokler ne pridemo do ciljnega vozlišca

Razvijano	Generirana	Priority Queue
/	a(4)	[]
a	b(7) c(6)	[c(6), b(7)]
c	b'(11) g(12) h(8)	[b(7), h(8), b'(11), g(12)]
b	c'(4) d(8) e(5)	[c'(4), e(5), h(8), d(8), b'(11), g(12)]
...	...	...
f		

2.2.2 IDA* (ITERATIVE DEEPENING A*)

$f(n) = g(n) + h(n)$, $g(n)$ =cena poti do n

Meja	Razvijano	Generirana	DFS (list)
0	/	s(7)	/
7	/	s(7)	s
	s	a(8) b(7) c(7)	b, c
	b	f(6) h(5)	f h c
	f	g(7) h(9) i(11)	g h c
	g		

2.2.3 KAKOVOST HEVRISTICNIH FUNKCIJ

Kakovost h ocenimo z **številom generiranih vozlišc** ter **efektivnim faktorjem vejanja** (N vozlišc je algoritem generiral da je na globini d nasel resitev)

Hocemo imeti dopustne heuristike s **cim visjimi vrednostmi in sprejemljivo ceno** (casom izracuna)

Ce $h_2(n) \geq h_1(n)$, $\forall n$ potem h_2 **dominira** h_1

2.3 PREISKOVANJE GRAFOV AND/OR, NEDETERMINISTICNO OKOLJE

Pomagajo reševati probleme z **dekompozicijo na manjše probleme** Uporabnost:

- princip deli in vladaj
- iskanje v nedeterministicnih okoljih
- igre med dvema nasprotnikoma s popolno informacijo (sah, dama)
- ekspertno reševanje problem

2.3.1 AO*

- posplošitev A* na grafe AND/OR

- **popoln in optimalen** $\Leftrightarrow$ h(n) ne precenjuje dejanske cene do cilja

F(N) ocena za usmerjanje preiskovanja, H(N) dinamicna heuristicka ocena Postopek:

1. Razvij najcenejše vozlišce
  - ce list in koncno (oznaci), preveri 3. korak, nadaluj v 1.
  - ce list in ni koncno (oznaci) vrednost vozlišca = ∞
2. Posodobí vse predhodnike
  - v AND starih, cena starsa = $\sum$ sinov + povezava v
  - v OR starih, cena starsa = min(sinovi) + povezava v
3. Končaj ko obstaja pot od zacetnega vozlišca, po kateri v AND vozlišcih po vseh sinovih prides do cilja, v OR vozlišcih v vsaj enem

2.3.2 ALGORITEM MINIMAX

$O(n^d)$

2.3.3 REZANJE ALFA-BETA

V najblsem primeru zmansa iz $O(b^{m \cdot d})$ na $O(b^{m \cdot d/2})$

2.4 LOKALNO PREISKOVALNI ALGORITMI

plezanje na hrib, simulirano ohlajanje, gen.algoritmi...

2.4.1 LOKALNO ISKANJE V SNOPU

generiraj k nakljucnih zacetnih stanj

iz vsakega generiraj sosedo

izberi k najboljsih naslednikov

ponavljaj (iz maksimum stohasticno iskanje -> 1-verjetnost/sumvseh)

3 PLANIRANJE

plan zaporedje akcij, ki pripelje od zacetnega do koncnega stanja

3.1 PLANIRANJE S SREDSTVI IN CILJI (STRIPS)

Agentu opisemo svet in postavimo fizikalne omejitve.

Po zagotavlja optimalne resitve, obravnavamo le en cilj naenkrat (ko ga dosegemo, se lahko ostali izgubijo) = Sussmanova anomalija

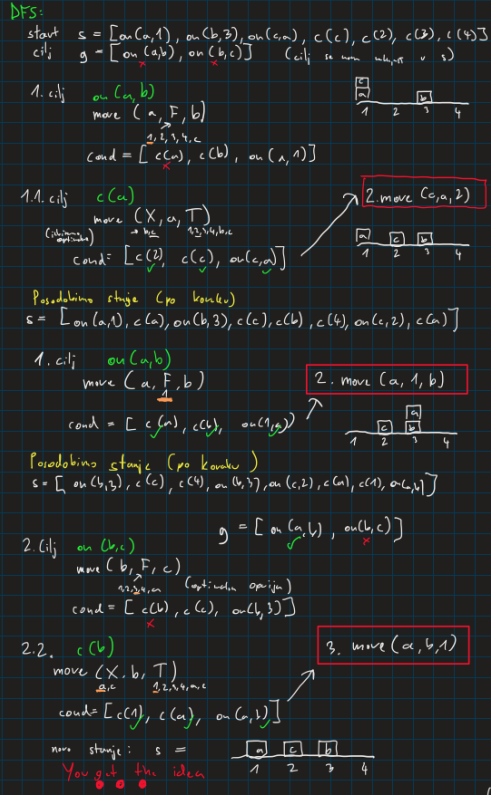
Akcija move(X, From, To)

- pogoj: **cond**= $[\text{clr}(X), \text{on}(X, F), \text{clr}(T)] \rightarrow$ pogoji za izvajanje akcije,
- poz. ucinki: **adds**= $[\text{on}(X, T), \text{clr}(F)] \rightarrow$ nova stanja,
- neg. ucinki: **dels**= $[\text{on}(X, F), \text{clr}(T)] \rightarrow$ izbrisana stanja,
- omejitve: **constr**= $[F \neq T, X \neq F, X \neq T, \text{block}(X)] \rightarrow$ omejitve akcij (fizikalne omejitve),

Algoritem:

1. Izberi se neresen cilj iz množice CILJEV
2. Izberi akcijo, ki izbrani cilj doda v stanje
3. Omogoci izbrano akcijo (izpolni pogoje)
4. Izvedi akcijo (ki izpolni največ pogojev)
5. Če obstajajo nereseni cilji $\Rightarrow$ 1.

Primer dfs, zlaganje kock

3.2 PLANIRANJE Z REGRESIRANJEM CILJEV (STRIPS)

Resitev za sussmanovo anomalijo

Zacnemo v ciljih, regresiramo do zacetka ($G_i \subset S_0$):

1. $G_{i+1} = G_i \cup \text{cond}(A) - \text{adds}(A)$

2. **POGOJ**: $G_i \cap \text{dels}(A) = \emptyset$

3. Preveri da ni protislovja (npr. $G_{i+1} = [\text{on}(b, c), \dots, c(c), \dots]$)

$\rightarrow$ zactno_stanje = $[\text{on}(a, 1), \text{on}(b, a), c(b), \text{on}(c, 3), c(c)]$

$\rightarrow$ hocemo da zacetno_stanje $\subset G_i$

1. $G_0 = [\text{on}(a, b), \text{on}(b, c)]$
  - **on(a,b)**: $A_0 = \text{move}(a, \text{From}, b)$
  - From = 1
  - **POGOJ**: $G_0 \cap \text{dels}(A_0) = \emptyset$ ✓
  - $G_1 = [\text{on}(a, b), \text{on}(b, c), c(a), c(b), \text{on}(a, 1)] - [c(1), \text{on}(a, b)]$ ✓
2. $G_1 = [\text{on}(b, c), c(a), c(b), \text{on}(a, 1)]$
  - **c(a)**: $A_1 = \text{move}(X, a, To)$
  - X = c, To = 2
  - **POGOJ**: $G_1 \cap \text{dels}(A_1) = \emptyset$ ✓
  - $G_2 = [\text{on}(b, c), c(a), c(b), \text{on}(a, 1), \underline{c(c)}, c(2), \text{on}(c, a)] - [c(a), \text{on}(c, 2)]$ X(protislovje)
  - **on(b,c)**: $A_2 = \text{move}(b, \text{From}, c)$
  - From = 3
  - **POGOJ**: $G_2 \cap \text{dels}(A_2) = \emptyset$ ✓
  - $G_2 = [\text{on}(b, c), c(a), c(b), \text{on}(a, 1), c(c), c(b), \text{on}(b, 3)]$ ✓
3. $G_2 = \dots$

3.3 RAZPOREJANJE OPRAVIL PDDL)

Razsirimo lahko notacijo (PDDL):

Akcija1 < Akcija2: Akcija1 se mora zgoditi pred Akcija2

Resources podajo stevila razpolozljivih resursov

DURATION opredeljuje trajanje posamezne akcije

CONSUME opredeljuje (trajno) porabo določene količine resursov

USE opredeljuje (zacasno) zasedenost količine resursov med izvajanjem akcije

```
Jobs (AddEngine1 < AddWheels1 < Inspect1,
      AddEngine2 < AddWheels2 < Inspect2 )
Resources (EngineHoists(1), WheelStations(1), Inspectors(2), LugNuts(500))

Action (AddEngine1, DURATION:30,
        USE:EngineHoists(1))
Action (AddEngine2, DURATION:60,
        USE:EngineHoists(1))
Action (AddWheels1, DURATION:30,
        CONSUME:LugNuts(20), USE:WheelStations(1))
Action (AddWheels2, DURATION:15,
        CONSUME:LugNuts(20), USE:WheelStations(1))
Action (Inspect 1, DURATION:10,
        USE:Inspectors (1))
```

Metoda kritične poti

kritična pot: pot, ki je **najdaljša** in določa dolžino trajanja celotnega plana vsaki akciji priredimo par [ES, LS]

- **ES**: najbolj zgodnji možen začetek (Earliest Start)
  - $ES(start) = 0, \quad ES(B) = \max_{A \prec B} [ES(A) + Duration(A)]$
- **LS**: najbolj pozen možen začetek (Latest Start)
  - $LS(Finish) = ES(Finish), \quad LS(A) = \min_{A \prec B} [LS(B) - Duration(A)]$

rezerva(slack)=LS-ES (**casovna rezerva**) **Algoritem** po heuristiki **minimum slack** $\rightarrow$ na vsaki iteraciji ima prednost akcija ki ima izpolnjene predhodnike in najnižji slack, nato posodobí [ES in LS] za celotni graf in ponovi.

3.4 PREISKOVANJE BREZ INFORMACIJE O STANJU

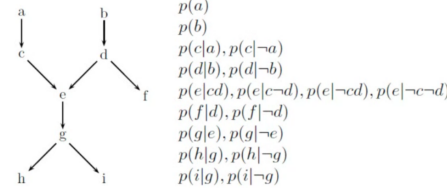
belief states - graf, zacetna stanja = potencna množica vseh stanj, konec samo koncno stanje

4 SKLEPANJE

4.1 BAYESOVSKJE MREZE

Baye. mreza = Usmerjen graf, kjer so podane zahtevane verjetnosti:

- Za vozlišca **brez starše** verjetnosti $P(v_i)$
- Za vozlišca z **starsi** pogoje verjetnosti vseh kombinacij staršev

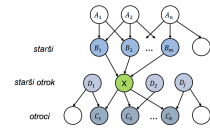
Pravila ver-

jetnostnega sklepanja:

1. **Konjunkcija**: $P(X_1 X_2 | C) = P(X_1 | C)P(X_2 | X_1 C)$
  - $P(A_1 \cap \dots \cap A_n) = \prod_{k=1}^n P\left(A_k \mid \bigcap_{j=1}^{k-1} A_j\right)$
2. **Gotov dogodek**: $P(X | \dots \bar{X} \dots) = 0$
3. **Nemogoc dogodek**: $P(X | \dots \bar{X} \dots) = 0$
4. **Negacija**: $P(\bar{X} | C) = 1 - P(X | C)$
5. Če je Y naslednik od X in je Y vsebovan v pogojnem delu: $P(X | YC) = P(X | C) \cdot \frac{P(Y|XC)}{P(Y|C)}$
6. Če pogojni del ne vsebuje naslednika od X:
  - (a) ce X **nima** staršev: $P(X | C) = P(X), P(X)$ je podan
  - (b) ce **ima** X starše S: $P(X | C) = \sum_S P_X P(X | S) P(S | C)$
7. Iz 6b zgoraj: $P(i | gc) = P(i | g)$

4.2 OVOJNICA MARKOVA

X je neodvisno od vseh ostalih $\Leftrightarrow$ podani starši, otroci in starsi otrok

4.3 D-LOCEVANJE

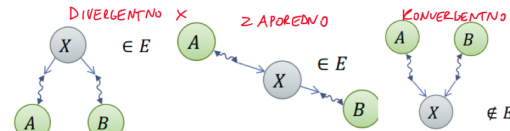
A in B v mreži sta **neodvisni** $\Leftrightarrow$ obstaja množica vozlišc E, ki d-ločuje A in B, potem sledi: ($P(A|EB) = P(A|E)$)

za **vsako** neusmerjeno pot P med A in B v bayesovski mreži:

za **vsako** vozlišče X na poti P:

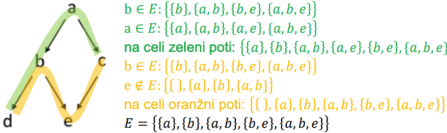
- **analiziraj pogoj** za pripadnost X množici E glede na tip:

- **divergentno** ali **zaporedno** vozlišče: $X \in E$
- **konvergentno** vozlišče: X in nasledniki $\notin E$
- S_x = množice vozlišč, ki ustrezajo pogoju za X
- $S_p = \bigcup_x (S_x)$ // množice, ki d-ločujejo samo na poti P (unija množic za vozlišča na poti)
- $E = \bigcap_p S_p$ // množice, ki d-ločujejo v celi mreži (presek množic za vse možne poti)

! pri konvergentnem izlocimo tudi vse naslednike X

Primer d-locevanje vozlišc c in d

$\rightarrow P(d|ca)=P(d|a), P(d|cb)=P(d|b), P(d|cab)=P(d|ab),$

$P(d|cbe)=P(d|be), P(d|cabe)=P(d|abe)$

4.4 I-EKIVALENTNOST

Mreži sta I-ekvivalentni ce imate **enako strukturo** (ob ignoriranju usmerjenosti povezav) in **ista konvergentna vozlišca**: